

Ji įvyko balandžio 6-9 dienomis Adolfo Šapokos gimnazijoje ir Aukštakalnio pagrindinėje mokykloje Utenoje. Lietuvoje gerai žinomas Utenos krašto sūnas A.Šapokos vardas. Tai buvo akstinas kitiems apmąstymams. Be to, buvo surengta ekskursija į Molėtų observatoriją ir etnokosmologijos centrą. Žiuri nariai gyveno Tauragnuose ir aplankė me legendinės Eugenijos Šimkūnaitės amžinojo poilsio vietą. Viename kapo kampe pasodinta vyšnelė, o kitame puikuojasi didelis gražus tautodailininkų sukurtas Tautos atgimimui skirtas kryžius. Taigi buvo apie ką pagalvoti ir be fizikos.

Pačių fizikos olimpiadų skaičius taip pat jau artėja prie istorinio - 50. Naujoje Lietuvoje ir jos įgijo naują prasmę, nes po varžybų Tėvynėje vietoj nemalonių TSRS olimpiadų dabar didelė garbė ir didelė misija bei atsakomybė dalyvauti pasaulinėse varžybose. Laimė, kad yra privačių rėmėjų, kurie tai supranta ir skatina, nes Švietimo ir mokslo ministerija šimet nugalėtojams įteikė tik diplomus ir jokios, net menkiausias, dovanėlės.

Lietuvoje nuo 1990 m., be olimpiadų, rengiamos dar ir kiek kitokios fizikos varžybos, kuriose galima dalyvauti be jokios išankstinės atrankos. Jos vadinamos

Jau 46-oji Lietuvos jaunųjų fizikų olimpiada

čempionatais. 1997 m. pabaigoje įvyko IX čempionatas. Jų nugalėtojai apdovanojami olimpiadų metu. Taigi šimet, kaip ir pernai, absoliučiai geriausių rezultatų čempionate pasiekusiam moksleiviui - Lietuvos čempionui sostą (puikią kėdę) įteikė UAB "Narbutas ir Ko". Į tą sostą buvo pasodintas Klaipėdos "Ažuolyno" gimnazijos abiturientas MANTAS PUIDA (mokytoja Virginija Valaitienė). Pačioje olimpiadoje nugalėjo: JURGIS PAŠUKONIS, Vilniaus TGTM licėjaus dešimtokas (mokyto. Vidas Kudzmanas), MINDAUGAS SLUŠNYS, Kretingos Jurgio Pabrėžos gimnazijos dešimtokas (mokyto. Rolandas Garška), JUSTAS BRAZAUSKAS, Vilniaus 9-osios vidurinės mokyklos vienuoliktokas (mokyto. Antanas Basiokas) ir JULIUS JANUŠONIS, Šiaulių Lieporių vid. mokyklos dvyliktokas (mokyto. Stasys Velička). Jiems, taip pat kitų prizinių vietų laimėtojams apdovanojimus įteikė Fizikos institutas, Vytauto Didžiojo universitetas, Šiaulių universitetas ir jo neakivaizdi-

*Doc. dr. JONAS
ALGIRDAS MARTIŠIUS*

nė mokykla "Fotonas", Utenos meras Edmundas Pupinis. Julius Janušonis gavo pagrindinį prizą - 6800 Lt vertės kompiuterį. Tokią dovaną (šiuolaikinį darbo įrankį) jau antri metai parūpino keturi rėmėjai: papildomojo ugdymo mokykla "Fizikos Olimpas" (Tarybos pirmininkas Petras Jonušas - buvęs fizikos mokytojas), UAB "Narbutas ir Ko" (generalinis direktorius Petras Narbutas - fizikas), UAB "Fima" (direktorius Gediminas Treideris - fizikos olimpiadų dalyvis ir laimėtojas) ir BĮ UAB "Folis" (direktorius Algirdas Mielkus - buvęs fizikos mokytojas). Olimpiados uždaryme dalyvavo VDU rektorius prof. Vytautas Kaminskas ir Fizikos instituto Tarybos pirmininkas bei Lietuvos mokslo tarybos narys prof. Kęstutis Makariūnas. Buvo paskatinata ir grupė mokytojų.

Abiturientė JÜRATĖ BUTKUTĖ iš Biržų rajono

Pabiržės vid. mokyklos (mokyto. Gediminas Gir-džius) ir vienuoliktokas VIDAS PAŽUSIS iš Širvintų "Atžalyno" vid. mokyklos (mokyto. Vladislovas Jablonskas) tapo prizininkais - viena trečius, kitas net ketvirtus metus iš eilės iškovojo garbingą olimpiadų laureato vardą.

Po olimpiados sudaryta Lietuvos rinktinė dalyvauti XXIX tarptautinėje moksleivių fizikos olimpiadoje: JULIUS JANUŠONIS, AURIMAS BRAZDEIKIS (Kretingos Jurgio Pabrėžos gimnazija, XII klasė, mokyto. Pranas Stukanas), MANTAS PUIDA, VIDAS PAŽUSIS ir JUSTAS BRAZAUSKAS. Rinktinę vadovauja VU prof. Edmundas Kuokštis ir VDU prof. Gintautas Kamuntavičius. Tarptautinė olimpiada vyks liepos mėnesį draugiškos mums Islandijos sostinėje Reikjavike. Rinktinės pasirengimą remia "Fizikos Olimpas" ir VDU.

Visi minėtieji moksleiviai, išskyrus devintoką Jurgį Pašukonį (jis taip pat pakviestas), yra papildomojo ugdymo mokyklos "Fizikos Olimpas" moksleiviai. Tik-

Nusišypsokime...

Kartą JAV prezidentą Viljamą Howardą Taftą pakvietė į banketą ir paprašė pasakyti kalbą. "Tik trumputę, pone prezidente, nors penkias minutes, nes mes žinome, koks esate užimtas". Prezidentas atsakė: "Ar žinote, kad no-

rėdamas parengti penkių minučių kalbą, turėsiu dirbti keletą valandų. Gaila, aš tiek laiko neturiu". Atkaklus šeiminkas tęsė: "Mums būtų dar maloniau, jei pakalbėtumėte valandą". Tada prezidentas atsakė: "Ponai, aš pasirošęs!"

JAV Federalinio tyrimų biuro (FTB) direktorius Edgaras Huveris perskaitė laišką, kurį buvo padiktavęs sekretorei. Jam nepatiko laiško forma, to-

dėl, norėdamas, kad sekretorė išlygintų paraštes ir perrašytų laišką, parašė: "Stebėk pakraščius". Sekretorė perrašė ir išsiuntinėjo agentams. Kitas dvi savaites FTB agentai akylai stebėjo Kanados ir Meksikos sienas, kaip buvo "įsakęs" jų vadovas.

Keleivis, sustojęs mažame Vermonto miestelyje pailsėti, atsisėdo šalia kitų žmonių ant suolo priešais parduotuvę. Žmonės tylėjo. Keletą kartų nesėk-

lą valstybinį mąstymą rodo tos mokyklos organizatorius ir Tarybos pirmininkas, verslininkas, pedagogas Petras

ir skiria dešimtis tūkstančių litų bei ieško kitų rėmėjų jau 4 metus veikiančios mokyklos išlaikymui, naudingai

Olimpas" neima nė cento, be to, veltui aprūpina sąsiuviniais, atlygina kelionės ir nakvynės išlaidas, leidžia naudotis mokyklos kompiuteriu. Nesiekia jokie pelno, tik moksleivių išsilavinimo, kad jie galėtų sėkmingai atstovauti Lietuvai mokslinėse varžybose. Jeigu ne ta privati iniciatyva, mūsų moksleiviai išvyktų į tarptautines olimpiadas kur kas menčiau pasirengę, kažin ar laimėtų kokį nors medalį. Iki šiol 1 arba 2 medalius iškovodavo.

Olimpiados organizaciniam komitetui vadovavo prof. E.Kuokštis, o žiuri - doc. Jūratė Sitonytė, Šiaulių universiteto Fizikos katedros vedėja (IX klasei), prof. G.Kamuntavičius (X klasei), prof. Antanas Bandzaitis, pirmosios olimpiados 1953 m. nugalėtojas, VU Teorinės fizikos katedros vedėjas (XI klasei) ir šių eilučių autorius (XII klasei). Dokumentinius reikalus, įvairius duomenis ir pačią olimpiados eigą kvalifikuotai tvarkė Švietimo ir mokslo ministerijos vyriausiasis specialistas, vertinimo komisijos sekretorius Edmundas Rupšlaukis. Nepriekaištingas sąlygas olimpiadai, esant labai kuklioms galimybėms, sudarė Utenos miesto, Švietimo skyriaus, mokyklų vadovai, mokytojai.

Dalis užduočių šįmet buvo artimesnės tokioms, kokios duodamos pasaulinėse

olimpiadose. Ten paprastai reikia išspręsti nedidelę problemą, nagrinėti procesą, atsakyti ne į vieną, o į kelis klausimus. Skaitytojų dėmesiui siūlome vieną uždavinį, kurį X klasių moksleiviams parengė prof. G.Kamuntavičius.

Elektros lemputė kabota 2 m aukštyje virš grindų. Jai sproguos, duženos išsilaksto į visas puses vienodu 5 m/s greičiu. Tarkite, kad duženų susidūrimai su lubomis absoliučiai tamprūs, su grindimis - netamprūs, kambario sienų duženos nepasiekia. Oro pasipriešinimo nepaisykite.

1. Koks turi būti kambario aukštis, kad lubos neribotų lemputės duženų judėjimo trajektorijos?

2. Po kiek laiko nukris paskutinė dužena?

3. Apskaičiuokite grindų plotą, kuriame pasiskirstys nukritusios duženos.

4. Koks turi būti kambario aukštis, kad lubos neribotų duženų pasiskirstymo ploto?

5. Apskaičiuokite grindų plotą, kuriame pasiskirstys nukritusios duženos, jei lemputė (būdama tame pat aukštyje) pakabinta ant 0,2 m ilgio laido.

Julius Janušonis šalia pagrindinio prizo

Jonušas, kuris ne tik paskatino kitus įsteigti brangų prizą (šiuolaikinį kompiuterį) olimpiados nugalėtojui, bet

bendrauja su moksleiviais. Kitos papildomojo ugdymo mokyklos ima brangų mokesčių už mokslą, o "Fizikos

mingai pabandęs prakalbinti sėdinčiuosius, keleivis paklausė: "Ar šiame mieste įstatymas draudžia kalbėti?" Vienas atsakė: "Įstatymas kalbėti nedraudžia, bet mes manome, kad neverta kalbėti, jei nesi tikras, kad pagerinsi tylą".

V a. pr. Kristų kirpėjas paklausė karalių Archilijų, kaip jam nukirpti plaukus. "Tylint", - atsakė karalius.

Kai Dž.Karterį išrinko JAV prezi-

dentu, žmonės pietinėse valstijose šnekėjo, kad per pastaruosius šimtą metų tai pirmasis prezidentas, be akcento kalbantis angliškai.

Virdžinijos valstijos gubernatorius Klaudijus Svansonas kartą pasakė ilgą ir padriką kalbą. Kai priėjusi dama paspaudė jam ranką, Svansonas paklausė, kaip jai patiko kalba. Dama atsakė: "Man ji patiko, tik jūs praleidote keletą puikių progų". Svansonas sutrikęs

pasiteiravo: "Kokių progų?" "Užbaigti", - kukliai atsakė dama.

Arabų šalyse pasakojama, kad kartą berniukas paklausė išminčių, kaip jam tapti geru pašnekovu. Išminčius atsakė: "Klausyk, mano sūnau". Kiek paklausęs, berniukas vėl klausia: "Aš klausau, tęskite savo patarimus". Išminčius nusi juokė: "Daugiau nėra ką sakyti".

Parengė JONAS GRIGAS